

■ Barbara Brandt-Golecka

Sprawozdanie z działalności SAP Oddział we Wrocławiu za lata 2017–2022

8 czerwca 2017 r. we Wrocławiu, na walnym zebraniu sprawozdawczo-wyborczym członków SAP Oddział we Wrocławiu, wybrano nowe władze statutowe na kadencję 2017–2022 oraz 11 delegatów na XV Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Kielcach.

Zarząd

prezes – Barbara Brandt-Golecka
wiceprezes – Lucyna Harc
wiceprezes – Ewa Kłapcińska
skarbnik – Alicja Barbaruk
sekretarz – Beata Domańska
członek – Alicja Dolny
członek – Joanna Dardzińska

Komisja Rewizyjna

przewodnicząca – Anna Miesiąc-Stępińska
członek – Helena Kułdo
członek – Tomasz Broczek

Spośród delegatów Oddziału SAP we Wrocławiu na XV Krajowym Zjeździe Delegatów SAP w Kielcach, który odbył się 20–21 września 2017 r., na kadencję 2017–2022 wybrano: do Zarządu Głównego SAP dr Lucynę Harc i Barbarę Brandt-Golecką, do Głównej Komisji Rewizyjnej, jako wiceprzewodniczącą, Aleksandrę Radziejewską, a do Sądu Koleżeńskiego Grzegorza Przybysza i Katarzynę Tomsię – wiceprzewodniczącą.

W kadencji 2017–2022 liczba członków oddziału oscylowała w granicach 115–130 osób. Dwukrotnie przeprowadzono weryfikację członków zwyczajnych. W listopadzie 2019 r., na polecenie Głównej Komisji Rewizyjnej SAP, w wyniku przeprowadzonej aktualizacji członków, oddział liczył 105 osób. Wszyscy mieli opłacone składki członkowskie. Należy podkreślić, że wrocław-

ski oddział należał do jednego z trzech oddziałów SAP w Polsce mających stuprocentową ściągłość składek członkowskich. W lutym 2022 r., na podstawie Uchwały Zarządu Głównego SAP nr 6/2021, przeprowadzono kolejne uaktualnienie liczby członków. Oddział SAP we Wrocławiu 28 lutego 2022 r. liczył 109 osób regularnie opłacających składki i uczestniczących w pracach oddziału.

W latach 2018–2022 do Oddziału SAP we Wrocławiu złożyło deklaracje członkostwa w Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich i zostało przyjętych 21 osób: ks. Wiesław Mróz, Grzegorz Nowakowski, Marcin Pawłowski, Karolina Wąsowicz, Izabela Kupietz, Elżbieta Galik, Katarzyna Kokot, Katarzyna Mrozek-Sztajer, Marcin Janus, Klaudia Budnik, Mariusz Krzyżak, Aneta Pąsko, Paulina Średnicka, Bartosz Kruszyk, Małgorzata Rychel, Aleksandra Karpecka, Olga Urszyc, Agnieszka Dudzińska, Paulina Ziomek, Konrad Mruk, Mieczysław Czwojdrak. Zdecydowana większość z nich jest pracownikami archiwów szkół wyższych i archiwów samorządowych.

Niestety, lata 2017–2022 zapisały się w historii oddziału niezwykle boleśnie, na zawsze odeszli wieloletni i zasłużeni jego członkowie:

- 21 stycznia 2019 r. – **dr Janina Pasławska**, od 1968 r. członek SAP Oddział we Wrocławiu, członek honorowy Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, sekretarz oraz członek Komisji Rewizyjnej wrocławskiego oddziału SAP, pracownik Archiwum Państwowego we Wrocławiu (1949–2002), w latach 1952–1988 kierownik pracowni naukowej, zastępca dyrektora Archiwum Państwowego we Wrocławiu latach 1985–1988; prowadziła korespondencyjne kursy archiwalne, kursy dla archiwistów zakładowych, a także kształciła przyszłych archiwistów w Studium Pomaturalnym w Zespole Szkół Ekonomicznych we Wrocławiu;
- 29 listopada 2019 r. – **Grzegorz Pisarski**, członek Oddziału SAP we Wrocławiu, dziennikarz, poliglota (władający biegle 21 językami), członek wielu stowarzyszeń, m.in.: Towarzystwa Polsko-Serbołużycyckiego, Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Wrocławskiego Towarzystwa Miłośników Historii, Towarzystwa Polsko-Austriackiego;
- 23 lipca 2021 r. – **Krystyna Drózdź**, członek SAP Oddział we Wrocławiu, pracownik Archiwum Państwowego we Wrocławiu (1991–2021), kierownik Oddziału AP w Kamieńcu Żąbkowickim, inicjatorka i propagatorka programów o charakterze edukacyjnym, adresowanych do dzieci i młodzieży, m.in. konkursu edukacyjnego „Z rodzinnego archiwum”;
- 21 marca 2022 r. – **dr Roman Stelmach**, od 1975 r. członek Oddziału SAP we Wrocławiu, wiceprezes oddziału, członek Zarządu Oddziału, członek Zarządu Głównego SAP, delegat na KZD SAP, pracownik Archi-

wum Państwowego we Wrocławiu (1975–2019), kierownik oddziału I, mediewista, w jego zainteresowaniach znajdowały się: dyplomatyka i sfragistyka śląska, czeska, polska i niemiecka, źródła archiwalne dotyczące klasztorów na Śląsku i Górnych Łużycach, śląskie kancelarie księżęce oraz źródła do dziejów miast.

Zarząd Oddziału SAP w okresie sprawozdawczym zbierał się średnio sześciu razy do roku. Wyjątkiem był 2020 r., kiedy zarząd spotkał się trzy razy. Wpływ na taki stan rzeczy miała światowa pandemia COVID-19 i ogłoszony przez rząd w marcu 2020 r. lockdown w całej Polsce. Zrezygnowano z zebrań stacjonarnych członków oddziału, z warsztatów archiwalnych wiosennych i jesiennych oraz organizacji konferencji. W praktyce oznaczało to zawieszenie działalności oddziału; również nie odnotowano wpłat z tytułu składek członkowskich. W następnym roku składki za 2020 r. zostały uregulowane przez członków. W latach 2021–2022 zarząd powrócił do regularnych spotkań, co nie było sprawą łatwą z uwagi na panujące jeszcze obostrzenia epidemiologiczno-sanitarne oraz fakt, że dwie osoby z zarządu zmieniły tymczasowo miejsce zamieszkania. Wiceprezes zarządu dr hab. Lucyna Harc w styczniu 2020 r. została zastępcą naczelnego dyrektora Archiwów Państwowych, a rok później skarbnik oddziału mgr Alicję Barbaruk przeniesiono służbowo do pracy w Warszawie.

Prace zarządu w latach 2018–2019 zdeterminowały poszukiwania siedziby dla oddziału. Rozpoczęte, w lutym 2017 r., rozmowy z dr. Januszem Gołaszewskim, dyrektorem Archiwum Państwowego we Wrocławiu, w sprawie umowy na wynajem pomieszczeń dla Oddziału SAP we Wrocławiu ostatecznie w styczniu 2019 r. zakończyły się fiaskiem. Wtedy też zarząd podjął decyzję o podpisaniu dwuletniej umowy z Wrocławskim Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych SEKTOR 3. Z uwagi jednak na związane trudności z dojazdem do nowej siedziby, położonej z dala od centrum miasta, w 2019 r. nie skorzystano z możliwości organizowania tam zebrań oddziału; natomiast w 2020 r. pandemia COVID-19 całkowicie sparaliżowała prace oddziału. Działalność została wznowiona w 2021 r., jednakże z uwagi na ograniczenia sanitarno-epidemiologiczne obowiązujące w kraju nie było możliwości przedłużenia umowy z Wrocławskim Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych SEKTOR 3. Początkowo zdecydowano się na formułę spotkań w przestrzeni otwartej, zaczęto też korzystać ze środków komunikacji elektronicznej. W miarę znoszenia obostrzeń sanitarno-epidemiologicznych w kraju podjęto organizację warsztatów archiwalnych jednodniowych, w początkowym okresie tylko we Wrocławiu, w późniejszym wyjazdowe poza stolicę Dolnego

Śląska. Do końca kadencji wykorzystano z możliwości udostępnienia sal przez instytucje, w szczególności uczelnie wyższe i samorząd Wrocławia, na organizację zebrań członków oddziału. Sprawy skomplikowały się w momencie wybuchu wojny rosyjsko-ukraińskiej w lutym 2022 r. i wprowadzenia w związku z tym, przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa w Polsce, alarmów bezpieczeństwa. Można uznać, że w 2022 r. historia zatoczyła koło i przed nowym Zarządem Oddziału SAP we Wrocławiu staną te same wyzwania – znalezienie stałej siedziby – jakie w 2017 r. stanęły przed obecnym zarządem.

W okresie sprawozdawczym zarząd kontynuował, a także rozszerzał inicjatywy poprzedniego zarządu w obszarach cieszących się uznaniem i mających poparcie członków oddziału. Nadal współpracowano z zaprzyjaźnionymi oddziałami stowarzyszenia oraz sekcjami SAP, w szczególności z Oddziałem SAP w Legnicy i Sekcją Archiwów Instytucji Naukowych i Kulturalnych.

W ramach współpracy z czeskimi i saksońskimi stowarzyszeniami archiwalnymi doszło do spotkania 12 października 2017 r. w Archiwum Politechniki Wrocławskiej. Stowarzyszenie Archiwistek i Archiwistów Saksonii w ramach Stowarzyszenia Archiwistek i Archiwistów Niemieckich reprezentowała przewodnicząca Grit Richter-Laugwitz, Stowarzyszenie Archiwistów Czeskich reprezentował Karel Halla, ze strony legnickiego oddziału udział w spotkaniu wzięli: Edyta Łaborewicz, Ivo Łaborewicz i Adam Baniecki; przedstawicielkami wrocławskiego oddziału były dr Lucyna Harc i Barbara Brandt-Golecka. Wizyta miała być przyczynkiem bliższej współpracy w zakresie wymiany doświadczeń oraz wypracowania procedur udostępniania oraz przechowywania dokumentacji po wprowadzeniu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (RODO). 21 listopada 2019 r. doszło do ponownego spotkania grupy roboczej w Pradze, gdzie m.in. przedstawiono uregulowania prawne, a także wypracowaną praktykę w udostępnianiu materiałów archiwalnych w kontekście obowiązującego już rozporządzenia w Polsce, Czechach czy w Niemczech. Pandemia COVID-19 przerwała dalsze prace. W ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Archiwistek i Archiwistów Saksonii wiceprezes oddziału dr Lucyna Harc brała udział w Archivtag w Lipsku w 2019 r.

W kadencji 2017–2022 kontynuowano najpopularniejszą formę spotkań członków oddziału, tj. zebrań naukowych. Odbyło się ich 12, z tego pięć w Archiwum Państwowym we Wrocławiu:

- 12 października 2017 r. (Archiwum Państwowe we Wrocławiu) – pierwsze zebranie członków oddziału w nowej kadencji połączone z wystąpieniem przewodniczącej Oddziałowej Komisji Rewizyjnej Anny Miesiącz-Stępińskiej, która przedstawiła obszerną i merytoryczną relację z paneli i warsztatów VII Zjazdu Archiwistów Polskich w Kielcach i prezes Barbary Brandt-Goleckiej, która zrelacjonowała obrady XV Krajowego Zjazdu Delegatów SAP w Kielcach, przedstawiła wyniki wyborów do władz stowarzyszenia oraz przyjętych zmian w Statucie SAP;
- 13 grudnia 2017 r. (Archiwum Państwowe we Wrocławiu) – zebranie świąteczne połączone z wykładem mgr Kamilli Jasińskiej nt. „Gwiazdka i sylwester pośród wrocławskich ruin” oraz ze zwiedzaniem wystawy otwartej w Archiwum Państwowym we Wrocławiu z okazji jubileuszu 500 lat reformacji „Reformacja na Śląsku w świetle dokumentów przechowywanych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu”;
- 1 marca 2018 r. (Archiwum Państwowe we Wrocławiu) – zebranie sprawozdawcze połączone z wykładem mgr. inż. Łukasza Bujonka nt. „Podpis elektroniczny – co to jest?”;
- 28 czerwca 2018 r. (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) – zebranie połączone ze zwiedzaniem Archiwum Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, zapoznaniem się z jego historią, zasobem, wyzwaniem oraz z wykładem mgr inż. Anny Popłońskiej nt. „Przygotowania do wdrożenia systemu EZD na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu”;
- 19 grudnia 2018 r. (Archiwum Państwowe we Wrocławiu) – zebranie świąteczne połączone z wykładem prof. dr hab. Joanny Nowosielskiej-Sobel nt. „Z historii wrocławskich jarmarków”;
- 14 marca 2019 r. (Archiwum Państwowe we Wrocławiu) – zebranie sprawozdawcze połączone z wykładem mgr Elżbiety Galik nt. „W stulecie dekretu o archiwach państwowych” i relacją wiceprezes oddziału dr Lucyny Harc z uroczystości na Zamku Królewskim rozpoczynających całoroczne obchody 100. rocznicy utworzenia archiwów państwowych;
- 22 października 2019 r. (Centrum Historii Zajezdnia) – zebranie połączone ze zwiedzaniem archiwum zakładowego i wystawy „Wrocław 1945–2016” znajdującej się w części wystawowej Centrum Historii Zajezdnia oraz z wykładem dr. Wojciecha Kucharskiego nt. „Projekt Centrum Historii Zajezdnia we Wrocławiu”;
- 16 grudnia 2019 r. – zebranie świąteczne połączone z wykładem dr. Jacka Dębickiego nt. „Wrocław na co dzień w latach 1900–1945. Wybrane wątki”;

- 23 września 2021 r. (nowa siedziba Archiwum Archidiecezjalnego i Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu) – zebranie połączone ze zwiedzaniem nowej siedziby archiwum oraz wykładem ks. Marka Kruszewskiego nt. „Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu. Budowa nowego archiwum; Rola i zadania archiwum kościelnego; Zbiory.”;
- 14 października 2021 r. (Archiwum Budowlane Miasta Wrocławia) – zebranie połączone ze zwiedzaniem Archiwum Budowlanego Miasta Wrocławia oraz z wykładem nt. „Digitalizacja największych zbiorów planów budowlanych w Polsce od XIX wieku do 1945 roku znajdujących się w Archiwum Budowlanym Miasta Wrocławia”;
- 2 marca 2022 r. (Ratusz we Wrocławiu) – zebranie sprawozdawcze połączone z wykładem mgr. Artura Domańskiego nt. „Ratusz wrocławski. Dzieje, architektura, ludzie” oraz zwiedzaniem wystawy szkła „Dziś prawdziwych kieliszków już nie ma. Zbigniew Horbowy”;
- 30 maja 2022 r. (Biblioteka Uniwersytecka) – walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze członków Oddziału SAP we Wrocławiu.

Inną formą działalności cieszącą się równie dużą popularnością wśród członków oddziału były warsztaty archiwalne wyjazdowe jednodniowe lub kilkudniowe organizowane w okresach wiosennym i jesiennym. Przedmiotem warsztatów archiwalnych, oprócz podstawowych zagadnień, takich jak: struktura organizacyjna archiwum, zasób archiwalny, zagadnienia dostępu do materiałów, popularyzacja archiwum, były także zagadnienia związane z funkcjonowaniem archiwów w świecie cyfrowym oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii informatycznych do zarządzania zasobami archiwalnymi. Zorganizowano następujące warsztaty archiwalne:

1) trzy jednodniowe krajowe warsztaty:

- 21 października 2017 r. – warsztaty archiwalne w Archiwum Państwowym w Katowicach,
- 27 października 2018 r. – warsztaty archiwalne w Archiwum Państwowym w Łodzi,
- 23 października 2021 r. – warsztaty archiwalne w archiwum jezuitów kłodzkich;

2) trzy warsztaty kilkudniowe, w archiwach zagranicznych (1) oraz w archiwach krajowych (2):

- warsztaty archiwalne pt. „Struktura, organizacja i zadania czeskich archiwów państwowych” zrealizowane 31 maja – 3 czerwca 2018 r. w ramach wizyt studyjnych w archiwach: w Archiwum Państwowym w Trzeboniu (Statni oblastni archiv w Třeboni) i Archiwum Państwowym w Pilźnie;

- warsztaty archiwalne pt. „Promocja archiwum i jego zasobu na przykładzie archiwów państwowych i kościelnych”, które odbyły się 27–29 września 2019 r. w Archiwum Państwowym w Gdańsku, Archiwum Archidiecezjalnym w Oliwie i w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku;
- warsztaty archiwalne zorganizowane 20–21 maja 2022 r. w Archiwum Narodowym w Krakowie pt. „Rozwiązania architektoniczne w budynkach dedykowanych dla archiwów na przykładzie nowego gmachu Archiwum Narodowego w Krakowie” połączone z wizytą studyjną w Archiwum Zakonu Karmelitów na Piasku w Krakowie.

13–14 grudnia 2018 r. we Wrocławiu została zorganizowana we współpracy wrocławskiego oddziału z Archiwum Politechniki Wrocławskiej i Instytutem Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego konferencja szkoleniowa „Bezpieczeństwo zbiorów w instytucjach nauki i kultury”. Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem. Wzięło w niej udział 65 uczestników i 12 prelegentów. Zarząd oddziału otrzymał dofinansowanie w ramach dotacji celowej SAP. Warto podkreślić, że w sposób interesujący, a jednocześnie wyczerpujący, zostały przedstawione zagadnienia dotyczące działań w sytuacjach kryzysowych, takich jak pożar, powódź czy konflikt zbrojny; omówiono kwestie ochrony i profilaktyki konserwatorskiej zbiorów „popożarowych” i „popowodziowych”. W ramach ćwiczeń praktycznych przeprowadzono symulację zdarzenia pożaru w archiwum – od uruchomienia alarmu pożarowego, poprzez powiadomienia jednostki PSP, aż po ewakuację zbiorów.

Nową inicjatywą zarządu są spotkania członków oddziału w ramach cyklu poznawania historii i kultury materialnej Wrocławia. Inicjatywa spotkała się nie tylko z aprobatą wrocławskiego środowiska archiwalnego, ale dołączyły do niej także osoby spoza stowarzyszenia. Odbyły się dwa takie spotkania:

- 11 października 2018 r. – zwiedzanie Starego Cmentarza Żydowskiego we Wrocławiu przy ul. Ślężnej połączone z prelekcją mgr. Artura Domańskiego nt. „Historia Cmentarza Żydowskiego we Wrocławiu” wraz z oprowadzaniem po cmentarzu;
- 5 lipca 2021 r. – zwiedzanie Kościuszkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej połączone z prelekcją mgr Ewy Pluty nt. „Założenia projektowe i architektoniczne budowy KDM we Wrocławiu”.

Pandemia COVID-19 wymusiła poszukiwanie nowych form aktywności. Pod koniec 2020 r. standardem stało się uczestniczenie w spotkaniach, szko-

leniach i konferencjach organizowanych w formule on-line. Wiele osób skorzystało z tej możliwości podniesienia swoich kompetencji zawodowych.

Warto podkreślić, że po napaści Rosji na Ukrainę ruszyła spontaniczna pomoc członków oddziału dla ludności ukraińskiej. Zarząd oddziału jest w kontakcie mailowym z ukraińskimi pracownikami archiwum uniwersyteckiego we Lwowie.

Pomimo trudnej sytuacji zewnętrznej, Oddział SAP we Wrocławiu pozostaje w dobrej kondycji finansowej, przygotowane przez zarząd w okresie sprawozdawczym propozycje zebrań naukowych, warsztatów archiwalnych, konferencji cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem i wysoką frekwencją. Również zebrania z cyklu poznawania historii i kultury materialnej Wrocławia zostały gorąco przyjęte przez członków i wpisały się na trwałe w działalność oddziału.